

Vokālās metodiskās literatūras izpēte. Vokālo vingrinājumu komplekss

Ped. Olga Salna

Gandrīz visiem vokālajiem pedagogiem ir savi pasniegšanas noslēpumi, īpašie vingrinājumi. G. Faulsihs secina, ka nav nekādu šaubu, ka dziedātājs, kas uzstājas uz skatuves, daļu no savas uzmanības pastāvīgi virza uz balsis tehniku, jo mākslas dziedājums nevar būt orientēts tikai uz izpildījuma tehniku. Tas nevar būt orientēts tikai uz izteiksmes veidu, kurā dziedātājs pilnībā “saplūst” ar partiju vai dramatisko situāciju. Intonācija, balss spēks, vokalizācija, skaņas spilgtums, *vibrato* pieprasa tikpat daudz kontroles, cik skatuves manieres, elpošanas tehnika un citas dziedājuma funkcijas. Citādi notiks elementāru balss funkcionālo procesu novirzes, kuras var novest pie balss bojājuma. Dziedājuma laikā vienošanās ar partiju ir tikpat svarīga kā distance. Dziedātājiem ir jāpārvalda sava balss tikpat labi kā izteiksmes veidus, un apzināti tos jāpielieto, lai realizētu partiju uz skatuves. Tāpat, ja partijā ir jāiegulda emocionālais spēks, jānotur distance un jāsteno kontrole, zināmā mērā to ir jāpārvalda ar dziedājuma profesionalitāti.[1.]

Ā. Simsone-Sokolovska atzīst, ka īpaša nozīme balss attīstībā ir pareizi izvēlētiem vingrinājumiem un dziesmām, pareizai repertuāra politikai (ne par vieglu, ne par grūtu), attīstot atraisītu skanējumu, vokālo kompensāciju, kantilēnumu, balss tehniku. Katrā stundā -no vienkāršākā uz nedaudz grūtāko.[2.]

K. Plužnikovs uzsver, ka *staccato* vingrinājumi veido pārliecību skaņas radīšanas brīdī, vienlaicīgi nostiprina rīkles muskuļus un izlabo tembra defektus. Dziedot vingrinājumus ar *arpедžio*, vajag panākt vienmērīgu skanējumu visā diapazonā. Dziedot ar *portamento* paņēmienu, pirmai notij jāskan tikpat spilgti kā otrai. Ja pirmā notis skanēs tumši, tad otrai arī jāskan tumši. Lai sasniegtu balss dzidrumu, jāturpina vingrināties hromatiskā secībā. Autors uzskata, ka audzēknis var saglabāt skaņas stiprumu augšējā reģistrā, ja neforsēs zemajā reģistrā, it īpaši brīžos, kad palielinās intervāli. Nedrīkst mācīties skaņdarbus pusbalsī, jāmācās tā, kā skaņdarbam jāskan, ar pilnu balsi, ievērojot visas niansas.[4.]

N. Gontarenko izvirza tādu domu, ka balss vienmēr atspoguļo iekšējo stāvokli, tāpēc fonācijas procesam jābūt priecīgam, iedvesmojošam. Ar balsi jāizteic vislabāko, vissirsnīgāko, vismūžīgāko kas ir tevī. Diapazona paplašināšanai jāizmanto gammveidīgie vingrinājumi ar vieglu un elastīgu elpu. [3.]

Ā. Simsons - Sokolovska atzīst, ka diapazons, tembrs, spēks ir cieši saistīti ar balsenes uzbūvi, ar individualitāti, tādēļ pedagoga vokālajai dzirdei un pieredzei jābūt, ka visiem audzēkņiem neder vieni un tie paši vingrinājumi un tās pašas prasības. Viņa atsaucas uz *M. Gļinkas* un *H. Panofkas* ieteikumiem. [2.] Piemēram, *M. Gļinkas* metodes prasība – sākumā vingrināt un panākt pareizu skanējumu tikai centrā (oktāvas robežās), tādējādi vēlāk augšējās un zemākās skaņas pašas par sevi kļūs pareizākās un vieglākās. [2.,28.] *H. Panofka* krasi protestē pret elpas vingrināšanu ārpus dziedāšanas. *Panofka* lielu uzmanību pievērš toņa skaistumam, un uzskata, ka „cietu”, „asu” tembru var izlabot. [2.,28.] *Ā. Simsons – Sokolovska* savā pētījumā piemin *Mirellu Frenni*. Viņa ir slavenā „La Scala” soliste. *M. Frenni* komentē: „ Balsi vingrinu katru dienu pusstundu dažādos vingrinājumos, vokālīzēs. Atbalstu vingrināšanos pusgammās, gammās, arpedžijās tikai uz patskaņiem, lai būtu iespējami mazāk līdzskaņu. Lūpas un mute ir vertikāli ovāli noapaļota. Vajag ne tikai izdziedāt, bet arī izdzīvot katru skaņu, frāzi. Galvenais – atbrīvoties, lai ir brīvs kakls un ķermenis, un lai skaņu rīklē nejustu vairāk par to, ko redz acis.” [2.,30.]

S. Sudniks savā rakstā piemin padomju diriģentu *V. Sokolovu, kurš* uzskata, ka “vokālie – kora vingrinājumi ir tas pats, kas sporta treniņš”, tāpēc vokālajiem vingrinājumiem jā sastāv no tādām prasībām:

1. Ppalīdzēt uzlabot vokāli – tehniskās prasmes, paņēmienus;
2. aplašināt diapazonu, attīstīt intonēšanas prasmes;

Lai vokālie vingrinājumi izpildītu šīs prasības, tiem jābūt:

1. muzikāli interesantiem;
2. tehniski piemērotiem;
3. izkārtotiem pēc grūtības pakāpes;
4. mērķtiecīgiem. [6., 19.]

J. Rags piekrīt Ž. Djuprē uzskatam. Ž. *Djuprē* uzskata, ka audzēknim no paša sākuma jākontrolē un jāsaprot, kādus intervālus viņš dzied. [4.,80.] *J. Rags* atsaucas uz *Viardo – Garsia* viedokli, ka, ja audzēknis nevar nodziedāt vingrinājumu, viņam jāpamācās to, spēlējot uz klavierēm, un tikai tad jānodzied. [5.,82.]

Ā. Simsons - Sokolovska uzskata, ka darbā katras stundas sākumā tomēr jāievēro vingrinājumu pakāpenība: vispirms diatoniski, ne plaši, tad trijskaņu kombinācijas, arpēdžijas, gammas, sarežģītāku uzdevumu vingrinājumi - *legato*, *staccato*, tehniskas pasāžas. Strādājot ar ansambli, labs vingrinājums ir dziedāt uz vienas skaņas: lā-e-i-o-u! Tad pustoni augstāk, utt., sekojot lai „a” un „o” neskanētu pārāk plati, dziļi, turpretī „i” un „e”- šauri un plakani (platos patskaņus koncentrēt, šauros - pakuplināt, noapaļot!). Ja ansamblis visumā skan dobji, dziļi, ieteicams vingrinājumus sākt ar šaurajiem patskaņiem „i” un „e”, uzmanoties, lai tie neskanētu plakani un izteikti šauri. Par priekš-līdzskani vēlams lietot „s” vai „z”. Var arī izmantot „l”, tikai gaišu, itāļu “l”. Ja ansamblis skan plakani, bērnišķīgi „balti”, „jēli”, vingrinājumus jāsāk ar „o” vai „a”. „O” ir metodistu un slavenu dziedātāju visvairāk ieteiktais patskanis (zo,mo,lo,ro). Ļoti labas sekmes dod vingrinājums, kurā mainās platais un šaurais patskanis trijskanī *legato*: zā-ā-ā, zē-ē-ē!Ro-o-o, rī-i-ī! [2.]

Izmantotās literatūras saraksts:

1. Faulstich, G. (2006) Singen lehren. 5., verb Aufl., Augsburg: Wissner – Verlag, 152 s.;
2. Simsons – Sokolovska A. Vokālās metodikas pamatzināšanas. - Rīga: „Vārti”,1997.-31 lpp.
3. Гонтаренко Н. Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства. Изд. 2 –е. – Ростов Н/Д. Феникс, 2007, 155 с.
4. Плужников К. Механика пения. – СПб.: Композитор/Санкт – Петербург, 2004, 88 с.
5. Рагс Ю. Вопросы интонирования в вокальном классе (обзор высказываний вокалистов). / Отв. ред. и сост. М. С. Агибян. /Сб. тр. / Гос. муз. – пед. Ин – т им. Гнесиных . Вып. 115. – Москва, 1990, 73 – 90 с.

6. Судник С. С. Вокальное и музыкально – теоретическое обучение в хоре. // Педагогическая и исполнительская подготовка будущего учителя пения. / Сост. В. Р. Федулова. – Дауг. пед. ин – т, 1991, 18 – 25 с.

S. Bočkarjovas, L. Dmitrijeva, M. Gļinkas, E. Karuzo vingrinājumu komplekss pieejams SBDMV bibliotēkā.